

ківськ), В. Чередредька (Польща) та інші обґрунтували шляхи культурного взаємозбагачення двох народів.

У дискусіях на пленарному засіданні і в секціях взяли участь не лише науковці, а й інші учасники конференції. Полемічна атмосфера, що панувала на конференції, допомогла науковцям об'єктивно оцінити українсько-польські відносини в минулому, наголосити на тому, що завжди зближувало і тепер повинно єднати два сусідні народи.

Підсумки конференції було підведено у формі круглого столу. Його учасники визнали роботу конференції вдалою і підкреслили необхідність далі досліджувати українсько-польські відносини, продовжувати наукову співпрацю вчених двох країн, поліпшувати взаємну інформацію щодо опублікованої літератури, здійснювати обмін думками на наступних наукових конференціях. Незважаючи на принциповий підхід, дискусії мали зважливий характер, що підтвердило прагнення обох сторін до порозуміння.

Невдовзі матеріали конференції будуть опубліковані окремим виданням.

І. М. КУЛИНИЧ (Київ)

Міжнародна наукова конференція "Російські німці: проблеми історіографії та джерелознавства"

4—9 вересня 1996 р. відбулися чергові, треті, "Анапські читання", що стали вже традиційними і які по праву можна називати конференціями дослідників історії та культури російських німців в Анапі. В них беруть участь вчені Росії, України, Казахстану та Німеччини. Й цього разу конференція відбулася завдяки фінансовій підтримці Міністерства Російської Федерації у справах національностей і федеративних відносин та Міністерства закордонних справ Німеччини. До числа її організаторів — Міжнародного союзу німецької культури та Інституту германських і східноєвропейських досліджень (Геттінген, Німеччина) — додалася цього разу створена в Анапі у 1995 р. і зареєстрована Мініюстом РФ у травні 1996 р. Міжнародна асоціація дослідників історії та культури російських німців.

Конференція мала заслухати й обговорити 34 доповіді з проблем історіографії та джерелознавства, провести дискусії з питань вдосконалення науково-інформаційного бюлетня, діяльності Асоціації, створення словника енциклопедії "Російські німці".

Оскільки всі засідання конференції були пленарними, то оргкомітет згрупував доповіді за тематичним принципом, виділивши три відносно самостійні блоки: історіографія, джерелознавство, етнографічні дослідження. Така структура відповідала головному завданню — з'ясувати ступінь вивчення проблеми історії російських німців та стан джерельної бази, намітити методологічні і методичні підходи до наявної літератури та основних видів джерел, які можуть лягти в основу сучасних досліджень.

Історіографічна тематика була репрезентована 8 доповідями — Л. В. Малиновського (Барнаул), І. М. Кулинича (Київ), В. Г. Чеботарьової (Москва), Л. П. Белковець (Новосибірськ), І. Р. Плева (Саратов), Т. В. Плахотнюк (Ставрополь), Л. П. Бургарт (Усть-Каменогорськ, Казахстан) та А. Шваба (Кельн, Німеччина). В цілому історіографічна частина виступів, як

відзначалося на конференції, адекватно відобразила всю складність ситуації, в якій опинилися історики країн СНД — дослідники історії російських німців: недостатність, а в деяких регіонах і цілковита відсутність досліджень, недоступність значної частини літератури та джерел, необхідність розвінчування ідеологічних штампів і стереотипів.

І тому не випадково в центрі уваги учасників конференції були доповіді (аж 22!) джерелознавчого характеру. їх виголосили Ю. А. Петров (Москва), П. П. Вібеї А. Р. Бетхер (обидва — Омськ), Т. А. Шрадер (Санкт-Петербург), О. А. Гербер (Новосибірськ), З. Е. Гусакова (Саратов), Н. П. Матханова (Новосибірськ), С. Г. Неліпович (Москва), А. А. Шадт (Новосибірськ), В. І. Бруль (Геттінген, Німеччина), А. А. Герман (Саратов), А. Енгель (Кіль, Німеччина), С. І. Дубинін (Самара), Н. В. Греков (Омськ), Н. Е. Вашкау (Волгоград), Е. М. Єрина (Енгельс), В. Н. Шайдурова (Барнаул) та ін. Вчені представили зацікавленим слухачам різноманітні виявлені, до певної міри проаналізовані і систематизовані матеріали, добутих у вітчизняних архівах та бібліотеках.

Доповідачі переконливо продемонстрували, наскільки наполегливо і глибоко відбувається пошук, критична обробка й осмислення різноманітних видів джерел, зосереджених у вітчизняних архівах. Їх результати дають підстави сподіватися, що незабаром з'явиться ряд нових узагальнюючих праць з історії російських німців.

Україна була представлена 5 доповідями: І. М. Кулинич розповів про дореволюційну історіографію німецьких колоній в Україні, Д. І. Мешков (Дніпропетровськ) — про реєстри й меморії контори опікунства новоросійських іноземних поселенців на початку XIX ст., В. В. Ченцов (Дніпропетровськ) — про документи органів держбезпеки, в яких містяться відомості щодо політичних репресій проти німецького населення в Україні в 20-і—30-і роки, Е. Г. Плеська-Зебольд (Одеса) — про архівні джерела, в яких йдеться про "безладдя" й розкрадання в опікунських конторах Новоросійських поселень у першій чверті минулого століття, і О. В. Коновалова (Одеса) — про листи герцога Рішельє С.-Х. Контеніусу.

Про етнографічні джерела та музейні експозиції з історії і культури російських німців доповіли на конференції С. А. Рублевська, Н. Е. Маловата Е. А. Горобцова — етнографи з Омська і Саратова, де проводиться досить інтенсивна робота в цьому напрямку. Роботу своєї етнографічної секції доповнила вільна трибуна, присвячена історико-етнографічним та лінгвістичним експедиціям літа 1996 р. На одному з її засідань обговорювався "Науково-інформаційний бюлетень", 6 номерів якого на той час уже вийшли друком, на другому — питання створення енциклопедії російських німців, роботу над якою вже розпочато.

В ході конференції відбулося також засідання Міжнародної асоціації дослідників історії і культури російських німців, на якому її голова І. Р. Плеветайого заступники А. Айсфельд, Л. В. Малиновський, Т. А. Шрадер і Е. Р. Барбашина розповіли про досягнення й недоліки в роботі нової наукової організації. Зокрема, на цьому засіданні підкреслювалося, що Асоціація має змогу забезпечити проведення міждисциплінарних, міжпредметних досліджень, у тому числі етносоціологічних, історико-лінгвістичних, архівних, фольклорних, в яких нині відчувається настійна потреба і які сприятимуть усуненню стереотипів мислення. Було обговорено також програму конференції "Арапа — 1997", темою якої стануть міграційні процеси російських німців.

На заключному засіданні конференції була прийнята відповідна резолюція.